

Zemgales rajona tiesas darbības attīstības koncepcija

Īstenojot vienu no būtiskākajām reformām Latvijas tiesu sistēmā, 2018.gada 1.martā reorganizējot Zemgales tiesu apgabalā esošās rajona (pilsētas) tiesas, tika pabeigts Tieslietu padomes apstiprinātais tiesu reorganizācijas plāns, uzsākot darbu Zemgales rajona tiesai ar atrašanās vietām Jelgavā, Dobelē, Bauskā, Tukumā, Aizkrauklē, Jēkabpilī un Ogrē, kura tiesnešu skaita ziņā ir lielākā no deviņām vispārējās jurisdikcijas rajona (pilsētas) tiesām ar 50 tiesnešu amata vietām.

Uzskatu, ka viens no svarīgākajiem tiesu sistēmas darbības attīstības virzieniem kopumā ir nodrošināt efektīvu, kvalitatīvu un sabiedrības vajadzībām atbilstošu tiesu iekārtas darbību, sekmējot tiesu neatkarību, pieejamību un tiesas procesa efektivitāti.

Notikusī tiesu reforma un pārmaiņas tiesu sistēmā vērstas tieši uz tiesu sistēmas efektivitātes paaugstināšanu, proti, lietu izskatīšanu saprātīgos termiņos un lietas dalībnieku iespēju saņemt kvalitatīvā procesā pieņemtu nolēmumu u.c.

Piesakot savu kandidatūru Zemgales rajona tiesas priekšsēdētāja vietnieka amatam, ar atbalstu tiesas priekšsēdētājam tiesas darba organizēšanā Jelgavā, ņemu vērā iepriekšējos piecos gados gūto pieredzi, pildot tiesas priekšsēdētāja vietnieka amata pienākumus un sniedzu savu redzējumu Zemgales rajona tiesas darbības attīstībā.

Par Zemgales rajona tiesas turpmākās darbības attīstības galveno uzdevumu izvirzāma tiesas efektivitātes uzlabošana un pilnveidošana, kas sevī ietver mērķu dažādību un daudzveidību – turpinot samazināt lietu izskatīšanas termiņus, paaugstinot tiesas spriešanas kvalitāti, nodrošinot un veicinot vienotu tiesu praksi, tiesnešu iespēju specializēties u.c. un konkrēti:

I Zemgales rajona tiesas un katra tiesneša misija un uzdevums- taisnīga un efektīva tiesas spriešana, nodrošinot ikviena tiesības uz taisnīgu un atklātu lietas izskatīšanu neatkarīgā un objektīvā tiesā.

Taisnīgas un efektīvas tiesas spriešanā svarīgākās vērtības ir taisnīgums, godīgums, profesionalitāte, atklātība; principi- tiesiskums, neatkarība, objektivitāte, pastāvīga attīstība un izaugsme.

Cienot tiesneša amatu un ikdienā ievērojot šīs vērtības un principus, ar personīgo piemēru tiesnešu vidū aktualizējot un veicinot tiesnešu izpratni par šiem pamatprincipiem un tiesnešu nozīmīgo lomu sabiedrībā, veicinot sabiedrības uzticēšanos tiesu sistēmai un tiesnešu autoritātei un godprātībai.

Minētais ir ciešā kontekstā ar izvirzāmo prioritāti- nevainojamu tiesnešu un tiesas darbinieku reputācijas uzturēšanu Zemgales rajona tiesā.

Šī mērķa sasniegšanai par uzdevumu izvirzāma ētikas principu izpratnes sekmēšana un veicināšana tiesnešu un tiesas darbinieku vidū. Tāpat svarīgi pilnveidot tiesas darbinieku darba

kārtības noteikumus, ievērot augstas ētikas prasības, turpināt diskusijas par tiesnešu ētikas jautājumiem, strīdīgos gadījumos vēršoties ar jautājumu Tiesnešu ētikas komisijā.

II Tiesai ir jānodrošina personu vienlīdzība likuma un tiesas priekšā, kas sevī ietver vienlīdzīgu tiesas procesu un judikatūru.

Sekmējot šī mērķa sasniegšanu, Zemgales rajona tiesas uzdevums ir veicināt tiesu prakses vienveidību un paredzamību, tai skaitā:

- organizējot tiesu prakses apkopošanu par Zemgales rajona tiesas darbu un aktuālu normatīvo aktu piemērošanas jautājumu apspriešanu, kā arī tiesu prakses analīzi;
- vienādojot visu Zemgales rajona tiesā strādājošo darbinieku reāli veicamo darbu, tā nodrošinot līdzīgu noslodzi visiem darbiniekiem, savukārt apmeklētājiem būtu vienota izpratne par darba organizāciju visā Zemgales rajona tiesā;
- uz vakantajām darbinieku amata vietām izsludinot atklātus konkursus saskaņā ar priekšsēdētāja apstiprinātu nolikumu un rīkojumu;
- vienādojot lietvedības darba organizāciju Zemgales rajona tiesā, tai skaitā dokumentu apriti tiesā, dokumentu iesniegšanu tiesā, kā arī vienādojot e-dokumentu apriti, izstrādājot vadlīnijas tiesas nolēmumu noformēšanai.

Vienotas tiesu prakses ieviešanā un nodrošināšanā Zemgales rajona tiesā būtiska nozīme un loma ir priekšsēdētāja vietnieku sadarbībai ar tiesas priekšsēdētāju. Labas pārvaldības ietvaros – pildīt tiesas priekšsēdētāja noteiktos amata pienākumus un tiesas darba organizāciju veikt savu amata pienākumu ietvaros.

Priekšlikumu apspriešana, sarunas un diskusijas ar tiesas priekšsēdētāju.

III Tiesas spriešanas kvalitātes uzlabošana, nodrošinot profesionālu un taisnīgu tiesas spriešanu.

Šī uzdevuma īstenošanā Zemgales rajona tiesā arī turpmāk būtu veicami sekojoši pasākumi:

- nolēmumu kvalitātes uzlabošanai un vienveidīgas tiesu prakses veidošanai, analizēt pārsūdzētos nolēmumus; analizēt nolēmumu atbilstību augstāku instanču tiesu praksei; pārrunāt nolēmumu saprotamību;
- nav pieļaujams, ka vienas tiesas ietvaros tiesas sastāvi tiesu lietas kārtā atšķirīgi, atšķirīgi piemēro procesuālās normas, tāpēc jādiskutē par tiesas iekšējiem procesuāliem jautājumiem un atšķirīgu uzskatu gadījumā, jāvienojas un jāpieņem vienota prakse, pieturoties pie norunātā; aktuālie jautājumi jāpārrunā tiesnešu kopsapulcēs;
- sapulces ar tiesu darbiniekiem, tā pārrunājot un uzklusot darbinieku un tiesnešu darba problēmas un to risināšana iespēju robežās, semināros iegūtās informācijas apmaiņa, tiesā veikto pārbaužu pārrunāšana, tiesas darba kvalitātes uzlabošanas priekšlikumu no tiesas darbiniekiem uzklusīšana;
- attīstīt un uzlabot sadarbību ar apelācijas instances tiesu – Zemgales apgabaltiesu, kam ar Zemgales rajona tiesas tiesnešu nolēmumiem ir visciešākā saskarsme, tā ar apelācijas instances tiesas tiesnešiem pārrunājot gan procesuālus jautājumus, gan apspriestu nolēmumu kvalitātes problēmas, un ne tikai problēmas, bet runāt arī par atzinīgi novērtētiem nolēmumiem, aktuālos jautājumus pārrunājot kopīgi rīkotajās sanāksmēs.

IV Viens no tiesu darbības efektivitātes rādītājiem ir tiesvedības ilgums, kurā joprojām nepieciešami uzlabojumi.

Zemgales rajona tiesas darbības attīstības pasākumu plānā turpmākai tiesas darbības efektivitātes pilnveidošanai, jāturpina iesāktais darbs lietas izskatīšanas termiņu pārvaldībā tiesā, tiesvedības ilguma samazināšanā, kas sevī ietver ne tikai tiesnešu noslodzes samazināšanu un izlīdzināšanu, tiesnešu specializāciju, bet arī citu resursu izmantošanu.

Zemgales rajona tiesā ir nodrošināta pilnīga tiesnešu specializācija tiesību nozarēs, proti, civillietās, krimināllietās un administratīvo pārkāpumu lietās. Specializācija pa tiesību nozarēm ļauj tiesnesim detalizētāk pārzināt konkrēto tiesību jomu un to darbību reglamentējošos normatīvos aktus, tādējādi sekmējot darba kvalitāti. Ņemot vērā tiesas praktisko pieredzi, lietu aprites un tiesnešu noslodzes izvērtējumu, nākotnē iespējama tiesnešu detalizētāka specializācija.

Tiesu sistēmas ietvaros, manuprāt, joprojām nepietiekami tiek izmantots sistēmas iekšējais resurss - tiesnešu palīgu institūts, taču tā kā tas ir saistīts ar tiesnešu palīgu tiesību, pienākumu un atbildības jomu pārskatīšanu, kas šobrīd ir ciešā sasaistē arī ar nepietiekamo un neatbilstošo atalgojumu, Zemgales rajona tiesas darbības attīstības koncepcijā netiek iekļauts kā veicamais pasākums tiesas efektivitātes paaugstināšanā.

V Tiesas pieejamība

Viens no tiesu sistēmas kvalitātes rādītājiem ir arī tiesas pieejamība un tieši pieejamības veicināšana un sekmēšana būtu viens no tiesu sistēmas un Zemgales rajona tiesas darbības attīstības virzieniem, kas veicinātu tiesas efektivitātes uzlabošanu, jo šis kritērijs ir viens no noteicošajiem, nosakot sabiedrības līdz šim pietiekami svārstīgos un nereti negatīvos uzticības reitingus tiesām un tiesu sistēmai kopumā.

Līdz ar to ir saglabājamas visas šobrīd esošās Zemgales rajona tiesas atrašanās vietas, kas vienmērīgi un pietiekoši nodrošina cilvēku piekļuvi tiesai saprātīgā attālumā no dzīves vietas. Minētais ir arī pamats teritoriālās piekritis saglabāšanai lietām, kas skatāmas mutvārdu procesos.

Tiesas pieejamības veicināšanā nozīmīga loma arī turpmāk jāvērs tiesas procesa modernizācijai, ko apliecina videokonferenču sekmīga izmantošana visa veida procesos (tajā skaitā arī starptautiskās sadarbības ietvaros) Zemgales rajona tiesā. Paredzot lietu skaitu, kas būs izskatāmas videokonferences režīmā, nepieciešams nodrošināt tiesu ar papildus videokonferenču iekārtām uz vietām Jelgavā, Dobelē, Bauskā, Tukumā, Aizkrauklē, Jēkabpilī un Ogrē.

Tiesas modernizācijas kontekstā jāturpina un jāpilnveido darbs saistībā ar iespējām dokumentus iesniegt elektroniski, tostarp apzinot pasākumus, kas veicami e –tiesu sistēmas ieviešanai Latvijā.

Turklāt jebkuras tiesas pienākums ir nodrošināt kvalitatīvu komunikāciju un informācijas pieejamību, tāpēc Zemgales rajona tiesas pieejamības sekmēšanā arī turpmāk nozīme jāpievērš sabiedrības informēšanai par tās darbu, kā arī vienotas tiesu prakses veicināšanai un tiesu nolēmumu pieejamībai. Zemgales rajona tiesā jāturpina un jāveicina kvalitatīva sadarbība ar mediju pārstāvjiem, informējot ne tikai par sabiedrību interesējošiem tiesas nolēmumiem, bet arī citām nozīmīgām norisēm tiesā, tādējādi veicinot tiesas tēla uzlabošanu. Nepieciešamības gadījumā nolēmuma skaidrojums jāveic pašam tiesnesim.

Sabiedrības uzticēšanās veicināšanā tiesai un tiesu varai kopumā, Zemgales rajona tiesa arī turpmāk atbalstīs studentus ar prakses vietu Zemgales rajona tiesā, piedalīsies “ēnu” dienu pasākumos, uzturēs koleģiālas attiecības ar izmeklēšanas iestādēm, sodu izpildes institūcijām u.c.

VI Zemesgrāmatu integrācija

Īstenojot tiesu teritoriālo reformu, Zemgales rajona tiesa veic pasākumus, lai sagatavotu un nodrošinātu zemesgrāmatu nodaļu tiesnešu integrāciju vispārējās jurisdikcijas tiesu sastāvā no 2019.gada 1.jūnija.

Uzskatu, ka sākumā ir saglabājama esošā zemesgrāmatu tiesnešu kompetence, nosakot to kā specializāciju tiesnešiem, ko nākotnē ir iespējams mainīt, izvērtējot kopējo noslodzi un citus apstākļus.

VII Tiesnešu un tiesas darbinieku attīstības nodrošināšana un veicināšana

Uzskatu, ka tiesnešu un tiesas darbinieku profesionālai un kvalitatīvai darbībai ir izšķiroša nozīme kvalitatīvā tiesas procesa nodrošināšanā. Nodrošinot šī uzdevuma izpildi, Zemgales rajona tiesa tiesas spriešanas kvalitātes paaugstināšanas nolūkā arī turpmāk atbalstīs tiesnešu piedalīšanos mācībās, semināros un darba grupās, kā arī turpinās atbalstīt tiesas darbinieku mācības un kvalifikācijas celšanu, iespēju robežās nodrošinot mācības Zemgales rajona tiesas ietvaros.

Cilvēkresursu attīstībā svarīgi veicināt vienotas profesionālās ētikas principu izpratni, ko izvirzu par vienu no veicamajiem uzdevumiem Zemgales rajona tiesā, par ko jau norādīju koncepcijas I punktā.

Zemgales rajona tiesas tiesnese
Iveta Salaka

2019.gada 2.aprīlī
Jelgavā